СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 154. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 5. липня, 1928. VOL. XXXVI. No. 154. Jersey City, N. J., Thursday, July 5, 1928. THREE CENTS.

СМИТ БУДЕ ЩЕ ГОВОРИТИ ПРО ПРОГИБІЦІЮ

ВІДКИДАЄ ЗАПРОШЕННЯ КЛЕНА.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 2. липня. — Нюйоркський губернатор Смит, кандидат демократичної партії на уряд президента Злучених Держав, заявляє, що він не обмежиться до своєї заяви про прогибіцію, виданої підчас демократичної конвенції, але видасть ще дальшу заяву, в якій розвине свої погляди на прогибіцію.

Смит відмовився приняти запрошення Ку-Клакс-Клена з нюйорської дільниці Квінса промовляти на зборах на 4. липня, бо в той день він занятий на двох других виступах. На тих зборах буде тепер говорити сенатор Гефлин, відомий противник кандидатури Ал. Смита.

НЮ ЙОРК ВИТАЄ БІГУНОВИХ ЛЕТУНІВ.

ВИЛКИНС І ЕЙЕЛСОН МАЮТЬ ПЛЯНИ НА НОВУ ВИПРАВУ.

НЮ ЙОРК, 2. липня. — Місто Ню Йорк нині офіціяльно витало капітана Гюберта Вилкинса, австралійського дослідника, та поручника Бена Ейелсона, американського пільота, що минувшого квітня перелетіли літаком з Аляски до Шпіцберґен.

Приїхали вони на норвезькім кораблі Ставангерфйорді, перейшли на міський корабель Мейком та поїхали відтак серед паради до міської ради, де їх витали заступник мейора Вокера й міські радні.

Летуни заявили в розмові з ґазетярами, що вони думають вибратися незадовго в нову дорогу, сим разом до південного бігуна.

СМЕРТЬ ДВОХ ЛЕТУНІВ У ЗАЛИВІ.

ВІЙСКОВИЙ ЛІТАК УПАВ З ВИСОТИ ТИСЯЧУ СТІП.

НЮПОРТ, Ровд Айленд, 2. липня. — У залив сього міста злетів нині з висоти тисячу стіп літак американської воєнної фльоти, на котрому сиділи офіцири Алфорд та Ботлер. Алфорд згинув на місци, а Ботлер помер у дорозі до шпитала. Оба вони згинули від розбиття черепа наслідком удару об воду.

Яка була причина нещасного випадку, не відомо.

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ „ЧИСТИТИ" НЮ ЙОРК.

ПРОГИБІЦІЙНЕ БЮРО ВИСИЛАЄ НАДЗВИЧАЙНИЙ ВІДДІЛ З 125 ЛЮДИЙ.

ВАШИНГТОН, 2. червня. — Щоби вичистити до чиста Ню Йорк з алкоголю, прогибіційний уряд визначив надзвичайний відділ сторожів для шукання алкоголічних напитків, привожених европейськими кораблями. Сей відділ складається зі 125 урядників. Відділ дістав надзвичайні припоручення очистити теж нюйорські клюби.

НЕБУВАЛЕ ПІДНЕСЕННЯ ПРОЦЕНТОВОЇ СТОПИ.

НЮ ЙОРК, 2. липня. — Нюйорська біржа піднесла нагло стопу процентову від відкличних позичок з 7 і пів процента на 10 процентів.

Є се найбільше піднесення процентової стопи, заряджене нюйорською біржою від закінчення війни. Сталося се через те, що банки відкликали позички на 70 мілійонів долярів.

КОНЕЦЬ НАФТОВОЇ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК, 2. липня. — Війна між американськими нафтярами з ґрупи Ракефелера та европейською ґрупою Ройел Доч Шел Ко. за концесії в Росії та Азії вже покінчилася взаїмною угодою.

Европейська ґрупа виграла о стільки, що признано її думку про право старих властителів нафтових теренів у Росії до відшкодовання. Зате американська фірма задержує концесії в Росії.

ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ РОЗБИВСЯ.

ГАЛИФЕКС, Нова Шкотія, 2. липня. — Англійський кружляк Донтлес, що плив з Бермуди до Галифексу, виїхав на мілину Трибюн Шовл, що лежить яких 10 миль відсіля. Скали пробили бік корабля, який потонув до половини в воду.

Виратувати його вже не дасться. З моряків не згинув ніхто. Частина з них ще лишилася на покладі, щоби ратувати, що вдасться.

Причиною випадку була буря серед страшної мраки.

У тому самому місці розбився яких сто літ тому англійський воєнний корабель Трибюн, при чому потонуло богато моряків.

У МЕКСИКУ ЩЕ НЕ СПОКІЙНО.

МЕКСИКО, 2. липня. — Американського представника в Мексику стережуть в кождій подорожи відділи федеральних війск. Уряд боїться, щоби замах на життя Морова знова не наробив нових клопотів для Мексика.

КАТАСТРОФА НА ТРАМВАЮ.

НЮ ЙОРК, 2. липня. — У Бруклині на розі вулиць Ст. Джанс Плейз та Ралф Евеню вилетів зі шин віз трамваю, вдарив об другий трамвай, а відтак звалився на пожарну скринку й придорожний ґараж.

Підчас сього випадку загинув один 40-літний різник, вертаючий тоді з крамниці направок роверів, де він давав до направи ровер своєї дочки, а пятьдесятеро других людий віднесло більші та менчі тілесні ушкодження.

ЛІТНІ БУРІ Й ГРОМОВИЦІ.

ВАШИНГТОН, 2. липня. — Стейти Минесоту, Висконсин та обі Дакоти навістила нині страшна буря з громами й зливами. Шкоду обчисляють на мілійон долярів. Загинуло там 4 людий. У Шикаґо грім ударив у стріткару, викликуючи переполох серед пасажирів, але не ранячи нікого.

ДОСЛІДЖЕННЯ НАРОДНЬОЇ КУЛЬТУРИ.

Після реорганізації Всеукраїнське Етноґрафічне Товариство дуже поширило межі своєї діяльности. З Товариством листується тепер 100 кореспондентів і воно керує роботою понад 100 етноґрафічних гуртків. Найкраще охоплено цією роботою Поділля. Недавно до Товариства надійшла велика колекція писанок і мережок Поділля. До кожного експонату з цієї колекції додано докладного „пашпорта", де зазначено його походження, народню назву, то що. З Чернигівщини і Київщини надходять важливі матеріяли щодо народньої тематики.

ПРИМХИ ПРИРОДИ.

У Варшаві в лічниці вродилась дитина-потвора з головою над животом і з 10 пальцями на кожній руці; родичі дитини домагаються від патольоґічного музею, який хоче купити цей дивоглядь, великих грошей. — У всій півн.-східній Европі великі вітри та сніги понищили поля та принесли нову хвилю грипу. Від 130 літ не було в червні такої студені, як цього року.

САМОГУБСТВО АДВОКАТА.

В Ярославі застрілився адв. др. А. Тененбавм, який хотів рятувати свого кліента, що сам підпалив свою крамницю, а потім підставив фальшивих вірителів, записавши їх на своїм майні при помочі д-ра Тененбавма. Клієнт утік, а арештований адвокат застрілився.

ЧОЛОВІК, ЩО ЗНАЄ 180 МОВ.

У Льондоні був бенкет на честь Ґрірсона, автора найбільшого словника індійських мов і діялектів. Цей учений знає 180 мов і 480 говорів.

КИЇВСЬКА ФІЛІЯ ІНСТИТУТУ ШЕВЧЕНКОЗНАВСТВА.

Протягом цієї зими київська філія Інституту Шевченкознавства зібрала чимало матеріялів, що стосуються життя й творчости Т. Шевченка, а також матеріяли про творчість письменників після Шевченківської доби. Крім того Інститут виконав чималу організаційну роботу. До складу Київської філії Інституту входять: Кабінет вивчення біоґрафії Тараса Шевченка, Кабінет вивчення Шевченкової творчости і Кабінет вивчення післяшевченківської доби в історії української літератури. Київська філія Інституту розподіляється на відділи: меморіяльний, рукописний і бібліотеку, які теж вимагають окремих приміщень. У листопаді 1927 р. київський ОВК передав київській філії Шевченківського Інституту будинок Т. Шевченка, що міститься на Крещатицькому завулку. У ньому міститься колекція експонатів, що ілюструє життя та творчість Шевченка за окремими періодами: дитинство, перебування в Петербурзі, перебування на Україні, заслання, похорон, могила й спомини про Шевченка, експонати післяшевченківської доби, то-що. На другому поверсі отворено художню майстерню Т. Шевченка. На жаль, невеличке приміщення не дає змоги Інститутові як слід розгорнути свою роботу.

ОБУРЕННЯ В ПОЛЬСЬКІЙ ПРЕСІ.

Зміна литовської конституції, зокрема уступ, в якому Вильно є проклямоване столицею Литви, викликали в польській пресі страшну бурю. Польська преса називає уступ про Вильно „провокацією не лиш Польщі, але і цілого світа".

Польська газета „Курєр Іл." з 28. V. пише, що литовський премієр Вальдемарас в однїй розмові сказав:

„Ніколи не зречемося претенсій до нашої історичної столиці, Вильна, яку нам видерла Польща. Боротися за Вильно Литва не перестане ніколи, боротьба за Вильно є заразом боротьбою за литовську самостійність, а істнування Литви як суверенної держави є залежне від вислiду цієї боротьби. Доки ця справа не буде полагоджена, доти мир в Европі опирається на хитких основах. Побоюємося, що претенсії Польщі не обмежуються до Вильна і що амбіції цієї держави сягають вище. Польща хоче стати рішаючою могутністю в Східній Европі і хоче зайняти місце давньої російської імперії. Вильно є для Польщі тільки етапом її політики великодержава. Змагає вона також до опанування Ковна і Східних Прус".

Ця і другі польські газети жалуються, що Польща занадто вже зробилася супроти таких висказів Вальдемараса терпелива, і питає: „Чи не забагато вже тієї нашої терпеливости". Очевидно, польські редактори-шовіністи конечно хотілиби, щоби котрийсь польський ґенерал знову бренькнув шабелькою. Та мабуть сьогодні така „музика" не загралаби так щасливо, як заграв Желіґовскі у 1920 році.

РЕКОРДИ.

На ліцитації в Льондоні продали перше видання збірних творів Шекспіра за 4,000 фунт. ст. — На ліцитації у Парижі найшовся аматор, який заплатив за 60 „денікінських" банкнотів по 5,000 рублів 50 франків. — Відома спортсменка Німка Анні Вейнель у бреславській басейні видержала 25 годин без перерви.

ФАБРИКА АРХИТВОРІВ.

У Франкфурті на Майном відкрили мистецьку робітню, де від довшого часу приготовляли копії картин великих мистців з їхніми „автентичними" підписами. Ці копії передавали антикварям, з якими підприємці робітні були в змові, а антиквари продавали їх колекціонерам і аматорам за грубі гроші. Не диво, що в останніх часах є такі часті звістки про нововідкритих Рембрандтів, Бубенсів і Рафаєлів.

ЗАГРОЗА ГОЛОДУ.

З ріжних кінців краю доходять далі жахливі вісти про знищення засівів. Знищених є понад 75%. Значить, багато надіятися на жнива не можна і треба сподіватися, що українському населенню загрожує справді голод. Настрої селян пригноблюючі. Причиняється до цього ще й це, що хоча вже червень, досі не було ще справді теплих днів. Місцями падають ґради, а денеде сніги. Це й причиняється до обниження температури.

УКРАДЕНИЙ ЧЕРЕП ҐЕНІЯЛЬНОГО АРТИСТА.

Кілька місяців тому парисьска преса та поліція ломали собі голову, де могли щезнути останки костей фільософа Декарта і череп Вольтера. Тепер ломлять собі голову над новою такою крадіжою: у Бордо щез череп славного еспанського маляря Франческа Ґої. Еспанія, а з нею весь культурний світ святкував недавно спомином 100-ліття смерти ґеніяльного артиста. Еспанія, бажаючи віддати належну йому пошану, вела довгі переговори з Францією, щоби вона дозволила перевезти останки Ґої до Еспанії. Коли Франція нарешті згодилась і домовину Ґої, що був похований ще з кимсь іншим, відкопали на цвинтарі в Бордо, виявилось, що один череп, який належав до Ґої, бракує. Член Академії Мистецтв Паріс піддержує з цієї нагоди гіпотезу, що цей череп украдений безпосередно після смерти Ґої, коли учні славного френольоґа Галя, що помер уцьому-ж часі, перевіряли на черепах ріжних славних людей теорію про звязок ріжних талантів із будовою черепу. Еспанія мусить тепер задовольнитись останками Ґої без голови.

КОНКУРС ЧЕРЕВАНІВ.

Відень має славу міста, де живуть найбільші черевані. Що року є там конкурс товстюхів. Цього року в театрі на Кайзерштрассе було чимало суперників. Ті, що важили 130 кільо, навіть не були допущені до конкурсу, бо не мали ніяких виглядів на виграння. Нагороду дістав Франц Шлезінґ по професії, що дає найбільше черeванів — різник, який важить 182 кільо. Другий, Ліндль, важив 172 кг, а третий, цирковий атлет Свобода — 162 кільо. Організатори такого конкурсу пробували вже кілька разів дати почин до конкурсу найгрубших жінок, але не було таких, що хотіли би почванитись своїм тілом.

СПРАВА СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ.

Справа розігнання вищих кляс української гімназії в Станиславові заслуга, що ті кляси не взяли участи у святі 3. травня, ще досі не полагоджена. Не помагають ні депутації, ні протести. Останньо ця справа була предметом наглого внеску української репрезентації у варшавському соймі. Внесок переслано, очевидно, до відповідної комісії і коли його на цій комісії обмірковувано, член міністерства освіти Червінський, відповідаючи інтерпелюючим українським послам, заявив, що розвязання вищих кляс станиславівської ґімназії наступило виключно на домагання учителів Українців і що в тому випадкові вини за це не поносить ні кураторія ні міністерство. Факт цей кидає відповідне світло на це багно, яке точить на добре патріотичні круги угодоспосібного українського громадянства.

СТРАХ ПЕРЕД КІНЦЕМ СВІТА.

Англійські жиди, які творять окрему жидівську секту, вірили, що 30. травня ц. р. в полудне наступить кінець світа. Цієї віри навчив англійських жидів якийсь напис на піраміді Хеопса в Єгипті.

ЧОМУ ПІЛСУДСКІ ПЕРЕСТАВ БУТИ ПРЕМІЄРОМ

ПОБИРАЄ ДОБРІ ГРОШІ ЗА ІНТЕРВЮ. — ПОСЛІДНИЙ ГОНОРАР ДАВ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

ВАРШАВА, 2. липня. — Пілсудскі, запитаний ґазетярами про причину своєї резиґнації з премієрства, заявив, що йому вже так надоїв парлямент, що не годен був довше видержати на тім пості.

За послідне інтервю заплачено Пілсудському кілька сот долярів. Ту послідну заплату віддав він одначе двом своїм приятелям, які орґанізують в Польщі товариства соціяльної опіки.

І РУМУНІЯ ДІСТАНЕ ТВЕРДУ ВАЛЮТУ.

ФРАНЦІЯ ПОСЕРЕДНИЧИТЬ В НОВІЙ ПОЗИЧЦІ. — А ПОЗИЧКА УТВЕРДИТЬ ВЛАДУ БРАТІЯНУ.

БУКАРЕШТ, 2. липня. — Місцева преса доносить, що Франція згодилася дати Румунії зачет в сумі $12,000,000 для стабілізації румунського лея, який являється румунською грошевою одиницею. Властиву позичку будуть фінансувати Франція і Англія, а може навіть і Німеччина.

ПІЛСУДСКІ ПОЛЕТИТЬ ДО НЮ ЙОРКУ.

ПОЛЬСЬКІ ЛЕТУНИ ВЖЕ ГОТОВІ ДО ВИЛЕТУ. — ЖДУТЬ ТІЛЬКИ НА ПОГОДУ.

ПАРИЖ, 2. липня. — В середу рано мають польські летуни пуститися в перелет через океан з Парижа до Америки. Будуть летіти через Азори в напрямі Ню Йорку.

Свій аероплян охрестили іменем: Пілсудскі.

АДВОКАТИ ЗБИВАЮТЬСЯ.

ЗБИВАЮТЬ КИРИЛЕНКА. — А ВЛАСТИВО РАТУЮТЬ ТІЛЬКИ ДВОХ ЛЮДЕЙ: КУЗЬМУ І РАБІНОВИЧА.

МОСКВА, 2. липня. — Подібно як обжаловуюча промова Кириленка так і промови адвокатів повні ретоpичних і драматичних ефектів. Промови адвокатів обертаються головно довкола обжалованих Кузьми і Рабіновича. В справі Кузьми оборонець збиває Кириленка і домагається подати хоч один доказ його вини. Бож годі — говорив оборонець — засудити людину на смерть за те, що вона родилася і виросла серед буржуазного осередку, по тій причині, що, як казав Кириленко: раз капіталіст, капіталіст ціле життя; раз вовк, вовк ціле життя.

ҐЮЗ ВІДВІДУЄ ҐІНДЕНБУРҐА.

ПОВІДОМЛЯЮТЬ ЙОГО ПРО ЙОГО НАЗНАЧЕННЯ ЧЛЕНОМ МІЖНАРОДНОГО СУДУ.

БЕРЛІН, 2. липня. — В товаристві американського амбасадора Шурмана бувший секретар стейту Ґюз відвідав німецького президента Ґінденбурґа. Оба говорили яких 15 мінут. По тій візиті всіх Ґюз до аероплану Юнкерса і разом з жінкою і дочкою летів понад Берліном через годину, одушевляючись видом.

Коли висів з аероплану, повідомив його репортер, що його іменовано на внесення Швеції членом Міжнародного Суду в Гаґі. Ґюз заявив, що він не має ніякого урядового повідомлення, а тим самим не може нічого про ту справу сказати.

ПО $100 ЗА МІСЦЕ.

ОДНІ ВТІКАЮТЬ З МІСТА, БО БОЯТЬСЯ ЗАВОРУШЕНЬ, А ДРУГІ ПЛАТЯТЬ ПО $100, ЩОБИ БУТИ СВІДКАМИ ПОСВЯЧЕННЯ БІБЛІОТЕКИ.

БРУКСЕЛЯ, 2. липня. — Наближається день 4. липня, коли має відбутися посвячення люванської бібліотеки, яку знищили Німці підчас наступу в 1914 році. На передодні свята уми не усмирені, а розярені і поділені з приводу написи, яка має бути поміщена при вході. Підчас посвячення не буде видніти ніяка напись. Мимо того надіються великих демонстрацій з боку тих, що хочуть, щоби на написі виднiло зазначення, що бібліотека була знищена „бішеністю Німців". Ректор хотів наклонити американського архитекта Варрена, щоби змодифікував напись, але він не хоче того зробити. Сам перебуває в Парижі і участи в посвяченню не бере.

АВСТРІЯ ПОГОДИЛАСЯ З ІТАЛІЄЮ.

ВІДКЛИКАНИЙ ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОСОЛ ПОВЕРНУВ ДО ВІДНЯ.

РИМ, 2. липня. — З приводу протиіталійських демонтрацій у Відні, а головно в Тиролю, Муссоліні відкликав італійського посла з Відня до Риму. Австрійський уряд запевнив тепер Муссолінія, що він не має нічого спільного з демонстрантами та що він сам звернув увагу Німцям в тій части Тиролю, що належить до Італії, щоби зверталися зі своїми жаданнями до Риму, бо їх конфлікти, це внутрішня італійська справа. Це виправдання задоволило Муссолінія.

ЗАМОРДУВАЛИ МОНАРХІСТИЧНОГО РЕДАКТОРА.

КИШИНЕВ, Бесарабія-Румунія, 2. липня. — Замордовано тут Івана Якобовича, російського монархістичного редактора. Догадуються, що забив його другий Росіянин, котрий мешкав разом з ним в однім домі, а тепер втік. Мав його забити за атаки, звернені проти совітів в видаванім ним монархістичнім органі.

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ В ЛОНДОНІ.

ФИЦМОРИС ГОВОРИТЬ ПРО БУДУЧНІСТЬ АВІЯЦІЇ.

ЛОНДОН, 2. липня. — Німецькі летуни Кель і Ґінефельд разом з майором Фицморисом відвідали Лондон, де їм справлено величавий бенкет. Майор Фицморис, відповідаючи на привіти, заявив, що на протязі 10 літ буде вже заведена між Америкою і Европою правильна воздушна комунікація.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА НЕ ЗА ПРОГРАМИ, А ЗА ОСОБИ.

Обі великі політичні партії відбули свої краеві конвенції. Обі вже ухвалили свої партійні плятформи. Обі вже встановили своїх кандидатів на найвищий уряд краю. Значить, політична боротьба за політичний провід у Злучених Державах за слідуючих чотири роки вже почалася.

Маючи перед собою дві партійні програми, ніхто не може опертися вражінню, що між програмами основної ріжниці властиво нема. Правда, републиканці говорять більше про потребу тарифи, що надае їх програмі признаки заступництва інтересів великого бизнесу; правда, демократи говорять більше про потребу допомоги фармерам; але головна політична боротьба коло сих двох точок вестися не буде.

Політична боротьба буде вестися таки довкола самих тільки осіб кандидатів великих партій. У листопадових виборах рішить не ся чи онта точка партійної програми, але рішить те, котрий з кандидатів зеднае собі більше прихильників просто силою своеї особи.

Стоять проти себе два кандидати, републиканець Герберт Гувер та демократ Ал Смит, але люди не бачуть у Гувері передовсім републиканця, ні в Смиті передовсім демократа. Їх партійні переконання — побічна справа. Головна річ таки їх особи.

Обі особи без сумніву сильні. Републиканці висунули одного з найсильніших людий, демократи свого одинокого найсильнійшого кандидата. І один і другий кандидат притягае до себе велике число людий зі своеї партії й зпоза своеї партії.

Гувер притягае собі прихильників своїм „низьким походженнем", своею тяжкою життевою боротьбою за науку, доспіх і маеток. Він імпонуе людям своїми великими адміністраційними здібностями, які він проявив не тільки на своїм фаховім поли, але головно при заряді ріжних добродійних фондів, які своею величиною не мають собі рівного в історії людства.

У Смиті він мае гідного собі противника. Се теж людина, що „вийшла з улиці" та силою своеї волі й завзяття видерлася на верхи американського політичного життя. Се чоловік, який проявив небувалі здібности в політиці, бо потрафив він вести по своїй волі навіть законодатні тіла, обсаджені своїми партійними противниками. Він мусить заімпонувати своею політичною відвагою, коли діставши номінацію демократичної партії та плятформу сеї партії зі заявою за прогибіцією, він мав відвагу заявити всім, що він уважае прогибіцію за шкідливий закон.

З огляду на те, що любов чи ненависть до осіб буде грати в сьогорічній кампанії рішаючу ролю, можна сподіватися, що се буде кампанія незвичайно жива, цікава й повчаюча.

ПІД ТЕПЕРІШНУ ХВИЛЮ

(Оригінальна дописъ до „Свободи" зі Львова).

(Оригінальна дописъ до „Свободи" зі Львова).

Освічений абсолютизм Йосифа ІІ-го. — Польонізація західно-українських земель під Росією. — Польскі повстання — наш ратунок. — Зпольонізований а окацаплений Українець. — Наш поворот 1919 р. під польське пановання. — Хлібоїдство Петлюрівців. — Парляментарна трибуна і потреба „пресового бюлетена". — Завданне еміграції. — Вага посольських промов для краю. — Опозиційна промова др. Д. Левицького — а „поржондна" радикальна др. Л. Бачинського. — На кого „Оборона України" збирала доляри? — Лисому Когутови стае волоссе на голові дубом. — Головна користь з посольства: вільна карта їзди для аґітаційних поїздок.

II.

В р. 1772. дісталася була наша Галичина з польского — під австрійське пановання і це було під многими зглядами просто **визволеннем.**

Під Австрією — як вона тоді преставлялась — Українці зістали поставлені на рівні з Поляками. Австрія була тоді абсолютистично - бюрократичною державою під німецькою цісаревою Марією Тересою а властиво вже тоді — під правлінням тодішного співреґента тої цісаревої, її сина Йосифа, котрий по її смерти 1780 р. панував вже самостійно до часу своеї смерти в 1790 р.

Він був перенятий ідеями **„освіченого абсолютизму",** опертого на науках Вольтера і Русса і був **ворогом клерикалізму і февдалізму,** то е **панщизняних відносин і переваги** великих землевласників.

Колиби **Йосиф II-ий** був ще яких пять років довше жив — був би цілком певно зніс панщину. Він і для культурних потреб українського народа мав велике зрозумінне і понимав дуже добре ріжницю, яка була між українською масою й пануючою над нею і жиючою з її поту польскою шляхтою.

У всякому разі треба це рішучо ствердити, що на північно-західних українських землях, що припали при поділі Польщі Росії, зосібна на **Холмщині** та Підлясю **польонізація** — головно при помочи унії — поширювалась далеко **скорше й основніше, ніж у Східній Галичині** під австрійським панованнем.

І то найцікавійше, що та польонізація Холмщини і Підляся виконувалась цілком вигідненько власне під зверхним панованнем православного російського чиновництва, котрого чуйність **польська шляхта** і уніяцький, **польським духом перенятий високий клер — уміли дуже зручно убаюкати.**

Властиво аж до польського повстання 1963-го року **навіть** в російських кругах **корінної** Росії уважалося не лиш Холмщину і Підлясе, але й цілу Білу Русь, Полісе і Волинь за „Польщу", а перевагу Польщі на тих землях яко щось цілком природного.

На щасте — **Полякам** захотілося в роках 1830—31, — і в роках 1863—64 робити **повстанне проти Росії,** тому, що вони їх програли і велику силу інтеліґенції стратили то в бою, то на Сибирі, то на еміґрації — то тимсамим і **їх натиск на українські** та білоруські землі зістав підірваний.

Російський уряд, виходячи очевидно з чисто російського становища, мусів взятися до **унії** і в першій половині сімдесятих літ минулого століття **цілком її зніс,** а кілька літ перед світовою війною відірвав він і Холмщину від всякої адміністративної звязи з Варшавою і утворив з неї самостійну холмську ґубернію.

Тож то ґевалт піднесли тоді Поляки по всіх усюдах — хоч властиво що-ж то могло їх обходити? Преці Холмщина е украінським краем! Але власне то їх і боліло так дуже, що вона перестала бути таким легким обектом до сконсумовання її польським „дранґ нах остен" (напором, походом на схід)!

Московський уряд розпочав був там очевидно зараз свою чорносотенну православну політику — але це звісна загально річ: скорше окацаплений православний Українець поверне до своеї народности, ніж спольонізований і окатоличений Українець.

Це е неоспоримою правдою і це знають Поляки та їх уряд дуже добре.

Досить того, що українська народність зуміла під австрійським (дарма що католицьким) урядом лекше повстати зі сну, ніж та сама народність на західних землях православної Росії, котрої чиновники **„чапкон, папкон і сольон", а ще більше водкою та рублями дали** себе скорше **польською шляхтою убаюкати, як німецькі чиновники австрійські,** котрі доперва аж **в р. 1867** мусіли зробити в Галичині **місце** вже чисто польскій **бюрократії.**

По 1919 році ми повернули назад під польське пановання і то не лиш фактичне але і **законне** (?!) на підставі рішення чотирох чужинецьких **амбасадорів в Парижи з дня** 14 марта **1923** року.

Що положення **наше** розпучливе — це **кождий знае** і лише то е **нашою потіхою,** що ми, живучи **від 1867 року під фактичним польским панованнем, навчилися відповідних** способів, **як боротися з ворожою** перевагою **та пізнали добре** вдачу наших **„вороженьків"** та **їх слабі сторони.**

А хотя тепер і вони взялися до **нових способів** боротьби з нами, **до чого їм державна** у власних **руках державна** власть дае просто **необмежену** змогу — то **всеж ми таки** і попри наше **гниле „рутенство"** на такі нові **способи краще** приготовані **ніж наші браття** на Волині та на **других західно-північних українських землях.** — Бо-ж тоті — треба з сумом признати — станули перед тим новим для них польським напором просто мов теля перед новими воротами, а погіршуе їх ситуацію ще й це, що між них намішалось богато цілком здеморалізованих **Петлюрівців,** котрі тактику **самопониження** і хрунівства та хлібоїдства пропаґують просто як-би якесь з неба зіслане „откровеніе" чи „посланіе".

Участь галицьких нехлібоїдських послів у польськім соймі витворила для нас нову ситуацію і повстало питанне: чи участь та може принести для нас якусь позитивну користь?

Кождий **парлямент** якоїсь більшої держави уважається взагалі за **публичну трибуну** не лиш з уваги на ту державу, але й з уваги на прочий культурний світ.

Річ певна, що промови наших послів в польськім соймі не можуть лишитись без уваги й у чужих журналістів, що сидять у Варшаві — лише треба і на се звернути увагу, що Поляки е майстрами в приеднуванню для себе таких людців, звичайно дуже податних на кожду дурничку, почесть та прислугу.

Тут мусіли би наші посли старатись увійти в близші зносини з представниками бодай тих впливових світових орґанів преси, що не відносяться так дуже з обожаннем до польських порядків та до польскої так званої „раціі стану".

Проба видавати свій журнал, а радше орґан всіх меншостей в Польщі, яким було „Natio" — не повелася і треба би приступити до чимскоршого видавання звичайного **пресового бюлетена** в німецькій, французькій та англійській мовах.

І це — хоч у тій дорозі — кладемо нашим послам на серце.

Річ очевидна — що тут требаби скористати також вже з готової заграничної орґанізації президента Петрушевича — та щож! — коли глупі партійні упередження наших галицьких політиків стоять цему на перешкоді!

У всякому разі і **наша іміґрація** в других краях і у других континентах повинна розвинути більшу діяльність щодо **популяризації виступів наших соймових послів** і сенаторів — в чужомовних орґанах — як доси.

Але ті виступи **мають велике** значінне також з уваги на нашу власну **суспільність** в краю — бо **такі промови** й риеляінтеції були доси цілком недотикальні і **можна їх було** і в сотках **тисячах примірників** друкувати (на жаль, аж так богато у нас ще ніколи нічого не друковано!)

Власне в послідних днях стараються польські урядові власти і **тому привілееви** парляментарних промов і інтерпеляцій скрутити голову, а то під таким претекстом, що, мовляв, — ті промови не е дословно переложені з польского на українське. Іменно вже два числа „Діла" сконфісковано за промову посла **д-ра Дмитра Левицького** в соймовій комісії справ заграничних.

Він нагадав передовсім про те правно-державне застереження, яке ще в марті зложив український клюб, і напятнував фарисейство польского уряду, що на зверх удае велику миролюбність, а рівночасно й плянуе прилученне правобережної України до Польщі та удержуе непомірно численну армію.

„Коли польський міністер **говорив про мир** на основі **польских договорів,** то міг це **казати виключно** в імени **польського народу,** а не в імени **других народів,** заселюючих **польску державу.** Бож більше як **третину** Польщі заселюють на **величезних** східних територіях **компактною** більшістю **Українці і Білорусини,** які ніколи не **визнають** договорів, заключених без їх участи і без їх волі. Український нарід, позбавлений свого державного життя, не мае тепер спроможности боронити своїх прав на міжнародній арені в рядах вільних народів. З уваги на те лише устами своїх парляментарних заступників може український нарід яко цілість без огляду на повбивані граничні стовпи перестерігати світ і Польщу перед шкідливістю утримування відомих мирових трактатів, бо **трактати ті,** коли не будуть як найскорше змінені — криють у собі **зароди нових воен,** які можуть у руїни повернути і побідників і поневолених.

„Якщо політика міністерства закордонних справ Польщі не хоче бути лише політикою нинішного дня і не хоче бути струсиною, то не повинна держатися судорожно і за всяку ціну паперових договорів, а повинна знати, що **трактати ті мусять бути змінені,** і з уваги на те повинна підготовитися, щоби у відповідному часі увійти у змінену ситуацію з як найчисленнішими приятелями, а не з найзавзятійшими ворогами".

Як бачимо, то та промова голови УНД-а е перенята високо-політичним державницьким змислом і свідчить про неабиякий політичний хист д-ра Дмитра Левицького.

Зробила вона цілому краеви велику і милу несподіванку і дала доказ, що бодай голова того Українського Клюбу до угодовців не належить.

Велику несподіванку зробив нашому краеви, а зосібна своїм власним виборцям другий посол, а то **радикал** (?) **др. Левко Бачинський** своею промовою в комісії буджетовій. Лише, що несподіванка була цілком иншого рода ніж несподіванка, зроблена нашому загалови послом Дмитром Левицьким.

Ось що пише **львівська „Свобода"** про цей інтересний виступ:

„Недавно тому виголосив пос. др. Левко Бачинський в буджетовій комісії таку смирну і таку **„поржондну"** промову, що її сміло, якщо бувби у соймі, міг би був виголосити і давний партійний товариш Бачинського **— хрунь — хлібоїд Данилович".**

Як бачимо — то й справді мала за ким розщибатися **„Оборона України"** поміж американськими нашими робітниками і стягати від них тяжко запрацьовані доляри, щоби перепровадити в краю вибори таких людців як той пан Бачинський!

І якеж **лице будуть мати** тепер панове з „Оборони України", коли наші американські земляки кинуть їм в очи такі славні подвиги вибраного послом за американсько-робітничі гроші того пана Левка Бачинського?!

А не брак у публичних виступах приятелів політичних того добродія також і гумористичних моментів.

І так недавно жалувався в соймі радикальний посол **др. Когут** на накинених громадам комісарів та сказав, що їх господарка е така скрашна, що аж **волоссе на голові дубом стае.** Викликало це в соймі величезний реґіт, бо голова п. Когута... **е лиса мов коліно!**

Як бачимо з історії з промовою др. Дм. Левицького — навіть промови посольські перестають бути в Польщі недоторкальними.

„Слово Польске" писало навіть виразно, що ту **недоторкальність** треба таки законом **знести,** бо не може чейже польський сойм давати ворогам Польщі готової зброї до боротьби з нею.

А вжеж недоторкальність самих послів е у тім славнім польськім парляменті майже цілком ілюзорична.

Іменно в кождім майже випадку, коли ходить о якусь провину політичну з боку опозиційного посла — то польський сойм з великою радістю видае його карним судам.

Одним словом: наші теперішні посли до польского парляменту знаходяться в далеко прикрійшім положенню ніж були колись наші посли до парляменту австрійського.

Виходить на таке, що майже одиноким „бене" наших послів до польського сойму і сенату е... безплатна карта залізнича І-ої кляси на всіх лініях польського „паньства", котра дае їм можність розїзджати по всіх західно-українських землях, окупованих Польщею, будити своїх земляків з віковічного сну та їх орґанізувати.

Коби лише всім вибраним заступникам народним була по нутру така робота!

Ю. Горовенко.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(148)

„Далі Ґен. Секретарі мають заявити, що повна, нічим не обмежена воля даного народу може виявитися тільки на власних установчих зборах; коли це буде суверенність держави, то ми вітаемо її. Ґенер. Секретаріят буде обстоювати, щоб уся влада на Україні перейшла до його рук.

„Тепер ми маемо частину влади. (Ніякої влади не маемо! — чути з місць). Вибачайте, та влада, яка кимсь десь даеться, не е влада. Коли революційна українська демократія підлягае Ґен. Секретаріятові, то останній мае владу. Тимчасовий уряд тепер розгубився, бо він не чуе під собою опори. Він не вірить, що може бути инший уряд, який буде почувати під собою ґрунт. А я можу сміливо сказати тут, що Ґен. Секретаріят мае цей ґрунт. (Оплески). Ми про це заявимо тимчасовому урядови й скажемо: не перешкаджайте-ж нам робити велике діло.

„Ми молодий нарід, наша енерґія далеко ще не вичерпана. Не їм турбуватися за наш край, бо ми відповідаемо перед Україною, а не вони. Через це саме ми не маемо навіть права передавати їм хоч частини власти тут. (Оплески). Ми ніколи не ховалися і не будемо ховатися зі своїми домаганнями. І коли наші домагання перекручують там у Петрограді, то ми знаемо всі таемні думки й цілі, з якими це робиться. Ми розуміемо політику буржуазії, яка боїться, що Україна, цей добрий шматок, буде незабаром вирвана з їх пазурів.

„Підкреслимо ми й те, що досі військова влада не була з нами в контакті. Отже ми скажемо, що не можемо допустити, щоб найбільша сила, яка допомагае заводити лад, в сей грізний час не підлягала нам.

„Це говориться не для того, щоб захопити всю військову владу у свої руки, а для того, що, повторюю, без цієї сили не можливо завести лад на місцях. Військова влада на Україні повинна призначатися в згоді з Центр. Радою й Ґен. Секретаріятом. Це ми поставимо на увагу тимчасовому урядові.

„Справи з демобілізацією найважніші. Ґен. Секретаріят уже виробив проект, з усіма точками, на який в головній квартирі вже погодилися прінціпово. Сьогодня, або завтра він мае бути розглянутий Верховним головнокомандуючим; як він вирішить справу, — не відомо, бо там е пункт про передачу переведення пляну демобілізації Ґенер. Секретаріятові. Ось з чим Ґенеральні Секретарі мають поїхати до Петрограду!

„Повторюю, що в справі слідства вони не поїдуть (Голоси: Зовсім не треба їхати!) „Не треба" велике слово, але воно мае бути сказане Центральною Радою, якій цілком підлягае Ґен. Секретаріят. Ґен. Секретарям треба їхати задля вище означених справ. Ні про яке приниження нашої гідности не може бути розмови.

„На прикінці мушу зазначити, що незабаром буде затверджена федерація вільних републік*). Тимчасовому урядові не пощастить зберігти централістичної Росії!

„Отже від щирого серця бажаю вам найбільшої енерґії й найбільшого спокою для виконання тих завдань, які стоять перед Україною!"

Останні слова його промови були вкриті довготревалою овацією, що підкреслило повну солідарність усіх членів зїзду.

На трибуну виходить С. Петлюра. Бурхливими оплесками та вигуками: „Слава першому військовому міністрові" — вітае його зїзд. Як тільки привітання трохи стихли, він починае говорити:

„Ґенеральний Військовий Комітет е плоть від плоти і кість від кости вашої. Він мае стільки сили, скільки у вас е. І зробив стільки, скільки у вас було орґанізованости. Але яка-б не була робота комітету, він чуе тепер твердий ґрунт під ногами".

Вказавши на те, що наше вояцтво, це переодягнені селяне й робітники, промовець закликав зїзд до вироблення едности думки з найвищим орґаном України — Центральною Радою.

„В тій Центр. Раді засідають представники українського трудящочо люду.

„Ваше слово мусить бути для нас законом.

„Коли ми говоримо про анархію й безладя, то я скажу, що тільки ми самі спасемо наш рідний край. І зробимо це тоді, як українські військові частини будуть мати у себе порядок. До того порядку й до праці кличу вас!"

Знову оплески, але не такі гучні як попередньому промовцеві. А між тим раніше Петлюра був „кумiром" українських зїздів. Тут уже досить викристалізувалося, що слава його почала бліднути. Ще більше це зясувалося підчас дальших засідань зїзду.

Засідання зїзду цього дня було присвячено виключно привітальним промовам, яких не буду тут далі наводити, бо по суті вони були такіж самі, хоч по формі значно бліднійші.

У вечері члени зїзду були запрошені до театру М. Садовського, де ставлено драму „Гетьман Дорошенко".

В дальшому я на засіданнях зїзду не був, бо, обтяжений невідкладною біжучою працею, мусів залишитися ввесь час у комітеті за робочим столом. Тому дальші свої спостереження над зїздом буду описувати як, до певної міри, сторонній спостерегач.

* * *

Всі промови на зїзді відповідальних діячів українського національного руху ясно говорили за те, що з цього часу мусить початись більш активна й рішуча політика центральних українських керуючих орґанів, в напрямку здійснення національних домагань України. Це як раз відповідало настроям членів зїзду, тому майже зовсім збило їх з того опозиційного настрою за „млявість", „кволість" і „нерішучість" до Центральної Ради і Ґенерального Комітету, з якими вони приїхали до Києва. Рівночасно вернулось у них довіря і до провідників національного руху, між иншими почасти й до голови Ґенерального Комітету С. Петлюри.

Підбадьорений новим піднесенням свого впливу, С. Петлюра почав пропаґувати серед членів зїзду необхідність вибору голови комітету окремо зїздом і членів комітету теж окремо. Це, на його думку, віддалоб йому до рук всі військові справи, а Комітет звелоб на ролю або дорадчого орґану, або лише виконуючого волю свого голови.

З другого боку Військова Рада Депутатів вела кампанію за те, щоби Ґенеральний Комітет був підлеглий їй як міністерство до парляменту.

(Дальше буде).

*) Проект був складений на зїзді народностей Росії, що відбувся у Києві підчас Петроградської Демократичної Наради.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

І ТАКЕ В НАС БУВАЛО.

Коли закладався „Руський Народний Союз" в Америці, то у статут покладено оден такий параграф, що кожний член братства повинен споводатися принаймні раз у році перед Великоднем.

Зближались Великодні Свята й приходять до мене мої кумове тай радяться, де би то їм до сповіди піти. До свого священика якось не випадало, бо кожний із них був уже близько до „єгомосця": як не касієром церковним, то секретарем або свічкогасом.

Я й справді не знав, як їм порадити. Бачите, в Америці тоді не було так густо всякого рода попів, як оце нині, що, гей той казав: що горбочок, то попочок.

Але знав я недалеко від нас одного целібатника — цебто такого „єгомосця, що то йому жінки не можна мати, лем кухарку". Це була собі дуже весела й симпатична людина. В краю, кажуть, він служив при войську капеляном. Та й видко це було по йому, бо, що робив, чи то в церкві, чи поза церквою, то гейби по військовому: раз, два, й фертіг! А вже найбільше жінки собі його хвалили за те, що файно сповідав і покути великої не накладав.

„Ну, як думаєте, кумове, поїдем до нього?"

„А щож як їхати, то їхати" — відгукнулись усі.

І таки того самого дня ми поїхали, а на девяту годину вечора вже були на місци.

Приходимо на плебанію, а там, гай! аж трох попів: польський, руський і литовський. „Польска, Русь і Літва, то една модлітва" відразу пригадалась мені ляцька поговірка.

Усі мені знакомі. Сидять собі коло кругленького столика й луплять фербля, як картярі кажуть, аж дранте летить! Вони, ті ксьондзи, були собі сусіди й як видко, жили у великій згоді тай у великому поті помагали оден одному людей сповідати. І якраз тепер вони на те тут і зійшлися.

Господар дому привитав нас чемненько, а що на столі в його було понакладано повно всякого добра, то не забув погостити і нас. Це була щира людина. А на другий ранок казав приходити до сповіди.

І що тільки ми пустились до дверей, аж тут входить якийсь чоловяга.

„Слава Богу!"

„Навіки слава! А що там скажете доброго?" — питається господар.

„Не добре, єгомосць, жінка мені вмирає. Може би були ласкаві потрудитись чим скорше до мене, бо дуже зле з нею, вже й говорити не знає".

„Ну, й бачите! Та-ж я її, чоловіче добрий, не буду тепер вчити говорити. Чому-ж ви скорше не прийшли?"

Але тут задумався, потім вивів хлопа на двір і каже:

„А в котрій стороні ви мешкаєте?"

„А он там, єгомосць, на тій „печи", показуючи рукою на північ.

Священик тоді помуркотів щось під носом, махаючи рукою у північну сторону, гейби благословив, й каже: „Тепер можете йти спокійно до дому; жена ваша вже розгрішена. А колиб до завтра ще жила, то дайте мені знати".

І пішов бідний чоловік до дому, також мурмотячи собі щось під носом...

А ми знов, ідучи до готелю спати, балакали собі по дорозі. Каже мій кум: „А то, чуєте, жиють собі попи як ті птиці небесні, що ні орють, ні сіють..."

„Нема тут нічого дивного". „І вам треба було вивчитися на попа, то булиб собі також так легко й безжурно жили, як отті целібатники. Або знаєте ту історійку, як то одного разу їхав мужик сомаром під гору, а на возі було повно дров так, що сомар аж гнувся під тягаром. І якраз тоді надіхав біскуп каритою, став і каже до мужика: „Маєш ти, чоловіче, сумління мучити так бідного сомара? „А чи-ж я тому винен, що він сомар?" відповідає мужик. „Най би був вивчився на попа, то не мусів би так тяжко гарувати".

„Е, говоріть ви своє, кумичку, а я своє. У мене не те на думці було. Але най там. От велика шкода, що ми не знали, що цей піп на дштанс оповідає, а то ми могли залагодити всьо по телефоні й не потрібувалиб так далеко трудитися".

„І це, кажу, правда, лиш не знати, чи так можна".

„А вжеж, видко діло, що можна. Чи-ж ви не бачили, що цей піп робив? А зрештою Бог святий його там знає", відказав кум побожно.

Денис Пирч,
Вінніпег, Канада.

СКРЕНТОН, ПА.

Подається до відома членам і відділам У. Н. Союза в Скрентоні, що на зборах, котрі відбулися дня 23. червня, в справі устроєння пікніку на Синотинець при У. Н. Союзі, були представники слідуючих відділів: 280, 229, 159 і 176 та ухвалили, щоби пікнік відбувся 21. і 22. липня. Вибрано комітет, до котрого увійшли: П. Дочич, В. Бутинський, Р. Рубльовський, В. Захарчук, Г. Гуменчук, М. Федицький і Н. Машляк. Рівнож повідомляється, що ще відбудуться збори в суботу, 7. липня, вечером в годині 7.30, в Укр. Гор. Клюбі, 618 W. Lackawanna Ave. Запрошується членів і комітет прибути на сі збори а відділи, котрі ще не зголосилися, щоби прислали представників до участи. 154

Комітет.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ У ВІДНІ.

З часу, як я у „Свободі" писав про свято в честь О. Кобилянської, влаштоване заходами тутешньої української громади (а саме її поступових кол, бо реакціонери те свято змоваложили!), доводиться зазначити як красші прояви ідейної роботи на нашім ґрунті: академію-концерт з приводу 60-ліття істнування Українського Академічного Товариства „Січ" у Відні — 25 березня — та виставу драми „Ой не ходи Грицю", теж з нагоди ювилейного свята „Січи", 28. квітня.

Зазначу зараз, що одно і друге свято стояло під знаком просто соромного роздору в нашій кольонії, згаданого мною вже в попередній дописці, а доведеного тепер до явної ворожнечі між поодинокими таборами; причім старше громадянство являється (з дуже нечисленними вимками) заборолом реакції, нетерпимости й політичного нерозуму й копає щораз глибшу прірву між собою й тими, що обєднанням праці хотілиб працювати для національної справи.

А саме з приводу ювилею „Січи" треба було старшому громадянству тут покинути неплідне становище „обиджених", „загніваних" та „непримиримих", бож той ювилей був як-не-як святом молоді в найкрасшому значінню цього слова, а до того святом найстаршої української студентської організації за кордоном. За[illegible] р. 1868. — перш[illegible] голова Наталь Вахнянин. — [illegible]ерігла віденська академічна [illegible]ч" протягом шести десят[illegible] свойого дотеперішнього [illegible]тнування вповні престіж р[illegible]резентативного осередка [illegible]іональної думки на чужині. В[illegible]а з самого початку явля[illegible]ся згуртуванням щиро нац[illegible]льних елементів у протистав[illegible]нню до москвофільських та всякого роду панславістичних гуртів на ґрунті колишнього цісарського Відня, і треба сказати, що лінія того свідомого націоналізму зазначується в історії „Січи" послідовно аж до останнього часу. Традиції свідомої національно-культурної роботи нашого Товариства звязуються в 70-их і 80-их роках з іменами таких пропамятних діячів в нас, як Михайло Драгоманів й Остап Терлецький, отже посередно й зі знаннями Івана Франка. І як усе, що вязалося з діяльністю тих світлоносців нової України, зазнала й віденська „Січ" не одної нагінки зі сторони колишньої австрійської поліції. В р. 1893. вона була розвязана, а в р. 1917/18 припинена у своїй діяльности за те, що заявилася за злукою Галичини з проголошеною тоді Українською Республікою. Та без огляду на такі принагідні переслідування зі сторони цісарських поліцайників, продовжувала „Січ" від покоління до покоління свою культурну роботу в наддунайській столиці, поширювала свою власну організацію, давала почин до організування українського студентства в инших середовищах, і за її ініціятивою скликано в р. 1880. перше віче української молоди. Дуже визначну ролю відограла віденська „Січ" в р. 1902/3, коли то в наслідок нашої боротьби за львівський університет проти ляцьких прислужників Франца-Йосифа багато нашої студіюючої молоді опинилося в Відні — це часи т. зв. „сецесії", — і станула тут до просвітної роботи в рядах нашого Товариства. До його членів належали протягом того часу люде, які сьогодня здебільшого на видатних становищах в нас як у краю, так і за кордоном, між ними не мало визначних письменників, учених і політичних та громадських діячів, розкинених тепер по ріжним середовищам нашого життя. В р. 1908. обходила „Січ" 40-ліття свойого істнування, видавши в память тих роковин дуже змістовий альманах „Січ". Незвичайним оживленням товариського руху в нашій організації зазначилися пізніше воєнні роки, та головно часи політичної еміграції (1920—1923), для якої Відень став одним з найголовніших центрів осідку, що й дало нашому Товариству змогу нових і цінних звязків. А не потрібуємо й додавати, яке значіння такої нашої організації з погляду на численні чужонародні студентські товариства в Відні, особливож німецькі і споріднені нам славянські, членами яких мають змогу при нагоді товариських сходин інформуватися в наших Січовиків про культурні й визвольні змагання українського народу, а з другої сторони обзнайомлювати й нас з досягненням своєї культури.

Так ювилейне свято 60-ліття нашої „Січи", устроєне в Відні заходами окремого Комітету, стало пропамятною датою в історії її розвитку і було як не можна красшим доказом творчої живучости її національних традицій та ідеалів. Воно виявило, що наше українське студентство в Відні добре свідоме своїх культурних завдань на чужині і спосібне з кожного погляду продовжувати тут ідейну працю колишніх засновників цього славного Товариства. Після свята в честь О. Кобилянської, академія-концерт, устроєна для вшанування ювилею „Січи" в великій салі тутешнього „Architektenverein-у" — це одно з найудатніших національних свят, улаштованих в цім році поступовими елементами української кольонії в Відні. На програму вечірки зложилися відповідні святочні реферати і концертові точки, які поокремо тут розібрати не місце, а які безвимку причинилися до повного успіху Січового свята. З промови голови, Ю. Вітошинського, гідні зазначення слова теплої згадки, присвячені ним памяти тих Січовиків, що в визвольній боротьбі нашого народу поклали свої буйні голови на боєвищах кривавої слави, а далі слова привіту українським вязням по ляцьких тюрмах, між якими не брак і Січовиків, та привіт нашому громадянству в краю. Цікавий огляд історії Товариства подав Я. Іванусів у своїм гарно виголошенім рефераті п. н. „Веселе й сумне в бутті віденської „Січи". У звязку з цими точками вечірки згадаю тут ще й кінцеві привітні промови, виголошені делеґатами чужонародних славянських студентських організацій, від яких були сербські, болгарські, литовські, чеські й македонські представники, та палку промову делеґата українського Тов. „Молот" в Леобені. — З концертових точок треба відзначити в першій мірі чудові своєю красою челльові соля нашого славного артиста проф. **Богдана Бережницького**, які з кожного погляду були вершиною мистецької сторони вечера. Годі не сказати притім теж, що проф. Бережницький, хоч і великий, і в музичнім світі Відня добре відомий артист, не цурається ніколи взяти участи навіть і в найскромнішім національним святі на тутешнім ґрунті, зза чого він і як громадянин міг-би бути світлим приміром для декого з наших ущерть байдужних людей. Побіч проф. Бережницького заслугує на згадку виступ молодого скрипака, **М. Занька,** ученика віденської музичної академії, і співачки **п-ни Е. Шкраби.** Вдатними концертовими точками вечера були теж продукції мужеського й мішаного хору „Січи". — Імпозантна скількість привітів, надісланих до ювилейного комітету, з яких тільки найважніші змогли бути відчитані, свідчить про те, що українське громадянство як у краю так і на еміґрації оцінює гаразд вагу віденської „Січи" як в минулому, так і під теперішню хвилю, і радо зазначує живучість свойого звязку з нею. Вітали „Січ" з її святом Наукове Тов. ім. Шевченка, Просвіта, Т-во Прихильників Освіти, пражський університет, Український Інститут в Берліні, Українська Господарська Академія в Ч.-СР., Муз. Т-во Лисенка, Т-во Технічне, Т-во Лікарське, Сокіл-Батько, львівський Боян, Луги, всі наші студентські організації і цілий ряд инших інституцій та приватних осіб, здебільшого бувших Січовиків. Годиться згадати теж, що з приводу ювилейного свята заіменували Загальні Збори „Січи" почесними членами Товариства — През. Е. Петрушевича, О. Кобилянську, Богдана Бережницького, Богдана Лепкого, проф. Дністрянського та ген. З. Павлюха. Затеж провід віденської „Української Бесіди" зігнорував свято „Січи" таксамо, як зігнорував свято Кобилянської, не здобувся на привітню **телеграму** і не приступив солідарно до участи в ньому, завершуючи так гідно свою деструктивну, крайно нетямучу роботу в рядах нашої кольонії, почату ще з тамтогорічним святом Франка. Та лишаючи відповідальність за те все тим панам з „Української Бесіди", що у своїм просто хоробливім засліпленню хотілиб за всяку ціну вдержати кумедну диктатуру своїх застарілих пересудів, передовсім коштом розруйнованої єдности в громаді, треба сказати, що свято „Січи" обійшлося і без їх співучасти, а й дальша робота ідейної молоді їх презирством на щастя не припиниться. Тепер підготовлює ювилейний комітет видання скромного альманаха як трівкого памятника 60-тих роковин „Січи", і я певний, що жертвенність свідомого українського громадянства допоможе нашій трудолюбивій молоді в Відні зреалізувати цей гарний замисл відповідно до придуманого нею пляну.

А тепер ще коротко про виставу „Гриця".

Штука М. Старицького „Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці" виставлена була (в Відні перший раз!) заходами „Січи" та робітничого драматичного гуртка „Сцена" в салі „Ческого Робітничого Товариства". Коли порівнати виставу цеї песи з виставою Франкового „Украдене щастя" (тамтого року), то муситься сказати, що „Гриць", хоч як драматичний твір ущерть перестарілий та характеристикою своїх осіб, завязкою дійства і сценічною технікою ущерть перестарілий, зробив на публику багато красше й поважніше враження, ніж славна колись драма Франка. Тут очевидно найбільша заслуга в вокально-музикальній стороні нашої штуки, яка особливо на чужині все наново очаровує душу глядача животворним подихом Рідної Землі, а й чужинців в силі захопити своєю вічно свіжою красою — красою пісні й музики України. Особливож чужинців, таких чутких на всяку музикальну красу, як Віденців, в яких славянська музика, пісні й танці втішаються з давніх давен великою популярністю. Досить згадати, що творець модерної віденської оперети, славний на весь світ Франц Легар, завдячує найцінніші красоти у своїй музиці майже виключно славянським мотивам. І розпізналися на тім замилуванню Віденців до славянської пісні й музики вже гаразд Москалі, які раз-у-раз дають тут свої хорові концерти, виспівують і витанцьовують при звуках своїх балалайок трохи не в кожнім віденськім кіні, і так собі, по московськи, заповідають на афішах „russische Lieder" (московські пісні), а ло слухаєш, то так і счудуєшся, вчувши наше рідне-рідне українське — „Віють вітри, віють буйні", „Ой не ходи, Грицю", Заспів до „Причинна", а навіть „Заповіт" Шевченка! От вам і зразець, як Москалі використовують наше українське культурне добро! А ми, зажершись зі собою в наших партійних гризюках, не маємо очевидно часу звертати увагу на такі дрібниці і забратись енерґійно до якоїсь розумної проти-акції. Тимто й не буденне значіння таких вистав тут, як остання, — вистава „Гриця". Вистава помітно змодернізована, підведена під вимоги сучасної сцени та під смак Европейця, що є не аби-якою заслугою дуже спосібного режісера, **проф. Е. Чумака.** А й усі виконавці поодиноких роль заслугують на признання, бо це без виїмку аматори-добровольці, які взялися за важке завдання виключно з уваги на культурне значіння діла. Зредуковання надто розніжених скарг в монольоґах головних героїв дало їм нагоду вивести драматичне дійство в живішім темпі та в красшім сконцентруванню найважніших моментів штуки, зза чого й не жаль, що місцями цілі сцени відпали. З головних роль найкраще враження робив Гриць (**п. Цап**). Хома (**п. Голінатий**) грав дуже добре, але невідрадних сторін цього нещасного типа не прообразить мабуть і найкраща гра. Маруся (**п-ні Стефурак**) співала гарно, затеж в її грі зазначувалася деяка пасивність, недостача драматичного темпераменту. В цілости я сказавби, що масові сцени (парубки й дівчата) виходили найкраще, мали в собі найбільше життя, красок і мельодії, а виведений в 2. дії балет — укладу **С. Яблоновського** — був новістю, яка просто захопила публику. Так наша віденська академічна молодь — мужеська й жіноча — разом з працьовниками робітничої „Сцени" довершила нового гарного діла в користь нашої культурної пропаґанди за кордоном, і можна тільки побажати, щоб таких діл було в майбутньому як найбільше.

А реакціонери хай далі лаються за печею та нехай далі проскрибують молодь і робітництво за їх самостійного духа та за їх готовість працювати обєднаною лавою для народної справи. Минулися часи панських касин, безповоротно минули!

Др. Остап Грицай.

НАНЗЕН ЗРІКСЯ ПОСІЛОСТЕЙ НА УКРАЇНІ.

Московський кореспондент „Праґер Пресе" повідомляє, що Нанзен, славний мандрівник, заступник Норвеґії у Лізі Націй, постановив звернути большевицьким властям два взірцеві господарства, що їх головний концесійний комітет відступив був Нанзенові у південній Україні і в Саратівській ґубернії. Постійно зростаюча оплата робітника і спадок цін хліборобських продуктів спричинили, що Нанзен мав чимраз більші втрати. Тому мусів махнути рукою на добродійства большевицького устрою.

ЛЮДИНА-ПТИЦЯ.

Віденський механік Карло Черни винайшов новий тип літака, що наслідує птаха. Має рухомі крила, получені з мотоциклем. Коли крила замкнені, апарат подобає на звичайний мотоцикль, а коли крила розіпняті (що великі на 7 метрів), апарат подібний до великого птаха. Старт слідує на кривій лінії 45°, тому для розгону потребує мало місця. Кермувати апаратом легко може кождий мотоцикліст. При пробах апарат удержувався у воздусі, як справжній літак.

ШАФА.

(Один з клопотів Української Музи).

По українських домах, як довідуюся, находяться ріжні шафи. Але шафа, про яку хочу написати, істнує тільки десь-не-десь і то переважно в уяві, в мріях або в бажаннях.

Шафи на загал є ріжні.

Є шафа на білля.

Ця шафа на вигляд робить дуже невинне враження. Зате в свойому нутрі ховає вона такі річі, яких не можна вимовити не тільки в фейлетоні, але й у мішанім товаристві.

Є шафа на одіння.

Ріжниться вона дуже від шафи на білля. В першу черґу будовою. Шафа на білля має поперечні полички, шафа на одіння їх не має. Це зроблене не тільки з огляду на постійне призначення, але й на часовий ужиток. Просто не уявляю собі, як виглядалоб модерне товариське життя, колиб обидві шафи мали поперечки.

Нині:

— Ах, муж! Лізь, дорогий, у шафу!

А тоді:

— Ах, муж! Скачи, єдиний, через вікно!

Напевно товариське життя завмерлоб...

Є ще шафа на конфітури, шафа на муку, шафа на квочки — але про це не буду говорити, бо вони трапляються переважно тільки на селі.

Спитаєте: про яку я шафу зібрався писати?...

Зараз скажу.

Наші часописи, від до новинок нарікають на те, що Українці, в порівнанні до ковбаси, сала і самогону, дуже мало консумують книжок.

Люди, яким залежить на тім, щоби наша країна була бодай така освічена, як Афґаністан, видумують усякі способи на поширення книжки. Роблять „книжкові місяці", „тижні дешевої книжки", книжні вистави і ярмарки.

Це все помагає трохи, але всеж не більше, як мертвому кадило.

Я маю враження, що причина лиха лежить деінде.

Вона лежить у шафі.

Не в шафі, яка звичайно скриває всякі підодяги, чи приятелів дому — а в шафі на книжки.

Колиб українські видавництва, книгарні чи інші кіоски, замісць катальоґів, оказових примірників і запросин до закупів, запропонували українським читачам книжні шафи на рати, колиб кожний інтеліґент справив собі таку шафу — тоді певно книжка йшлаб богато ліпше без ріжних „місяців" і „тижнів".

Маючи шафу на книжки, кожний старавсяб її наповнити.

Тоді і трильоґія Б. Лепкого діждаласьби швидко другого видання і „Берестейський Мир" не чекав би, аж його струблять миші.

Одначе, колиб і шафи не помогли, тоді крикнути: „Нехай живе неграмотність!" і держатися цього клича так цупко... як досі...

Галактіон Чіпка.

СОНЯШНЕ СВІТЛО.

Сонце є тією центральною стацією, з якої наша земля та всі инші планети нашої соняшної системи дістають світло й тепло. Колиб сонце було холодне й не давало ні світла ні тепла, тоді й на землі не було би ніякого життя, бо без деякої кількости теплоти та світла не можуть жити ні звірі, ні ростини. Ніщо не може рости й розвиватися в повній темноті і холоді. Правда, капелиночку світла й теплоти дають нам також звізди, але це так мало, що ніяк не вистарчило би, щоби оживотворити землю. Як би сонце помертвіло та захололо, то й на землі бувби такий холод та тьма кромішня, що мусілоби загинути все живе.

Енерґія, що проходить до нас з сонця, має власне оці дві найголовніші форми: світло й теплота. Деколи — власне в той час, коли на сонці помітно великі плями, — дають себе знати ще й магнетичні хвилі, які, між иншим, не дають правильно функціонувати нашим телеграфічним та телефонічним лініям.

Як відомо, сонце є великою, круглою й гарячою грудою, приблизно мілion раз такою великою як земля й віддаленою приблизно 93 міліони миль від землі. Його температура у тій частині, звідкіля приходить до нас світло й тепло, доходить до яких 11.000 степенів Фаренгайта. Кількість світла, яке сходить на землю з сонця, міняється й залежить від того, як високо сонце стоїть на небі, або, иншими словами, як близько воно до зеніту чи то до того місця на небі, що просто над головами. А що сонце стоїть вище в літі ніж в зимі й найвище в саме полудне, тому і в літі воно кидає на землю більше світла і власне в полуднішню пору його найбільше.

Кількість світла залежить ще і від инших обставин, крім висоти соняшного положення. Особливо важні ріжниці і зміни у віддаленню сонця від землі, далі кількість водної пари в атмосфері, третє, присутність чи відсутність пороху, диму й туману, врешті положення даної місцевости понад поверхнею моря. В січні земля трохи близча до сонця ніж у липні й через те повинно би бути світла на яких сім відсотків більше; але той зиск перемагає втрату через те, що в ту пору року в нашім ґеоґрафічнім положенню проміння сонця падають на землю косо, похило. Зменшення світла через мокроту в атмосфері може бути дуже значне й часами та мокрота може забрати 25 відсотків або й більше. У великих містах значну втрату світла спричиняє дим, особливо, коли разом з вогкістю у воздусі творить густий, тяжкий туман.

Соняшне світло має величезне значіння для нормального зросту й розвитку людського орґанізму та для збереження здоровля людини, як зрештою і всякої иншої живої тварини.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГВІЛІНҐ, В. ВА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 56, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 8-го липня, в гали парохіяльній, 4202 Jacob St. На порядку нарад дуже важні справи відділу. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. Петро Вітенко, предс.; Василь Реваковський, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Мир, від. 368, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 8. липня, на гали Трініти Клоб при Блекстон ул., в 1-ій год. попол. Проситься всіх членів явитись, бо є важні справи до полагодження.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться в суботу, 7. липня, в годині 8-ій вечером, в німецькій гали на Main St. Буде справоздання уряду і контр. комісії. Кождий член має явитися; не явившийся заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — В. Матвіяс предс.; Гнат Нічка, кас.; Петро Криловський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 8. липня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при W. 7-мій і Калидж ул. Проситься кождого члена явитись на піврічний мітінґ. Будуть справоздання за пів року і другі важні справи. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки, бо будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без вступного. — Йосиф Сенчина, предс.; Дм. Дорош, кас.; Ник. Бусько, секр.

СТ. ФРАНКОЇС, МО. Бр. св. Благовіщення, від. 50, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться 8. липня, в гали парохіяльній. Проситься членів принести вкладки на Сиротинець, бо будеть збирати вході. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — Іван Була, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться 8. липня, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Нар. Домі. Проситься всіх членів прийти на згадані збори, бо є важні справи до полагоджения. Взивається всіх членів хотяй раз на пів року явитися на збори, а діти ваші нехай собі відпічнуть. Не явившийся член заплатить кару після статута. — Павло Коваль, секр.

ЕРВІК, ПА. Тов. ім. Грушевського, від. 164, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться 8. липня в гали церковній, в годині 2-ій пополудни. Проситься всіх членів прийти на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. Взивається довгуючих вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Буде принимати нових членів без вступного до Товариства. — Петро Ґелетій, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє, що піврічні збори відбудуться 7. липня, в суботу, в год. 7.30 вечером, у товариськім домі, 1258 Harold St. на Норт Гудман. Обовязком є кождого члена прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член на сих зборах заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — А. Гусар, предс.; П. Данилишин, кас.; Д. Коритко, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх членів, що місячний мітінґ відбудеться 8. липня, в гали церковній, на Блекстон ул., в 1-ій годині попол. Обовязком кождого члена є прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — К. Фірман, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 8. липня, зараз по богослуженню, на гали парохіяльній при Rice і Okley. Уряд дасть справоздання з діяльности, а контр. комісія з контролі. Повинністю є всіх членів прибути на збори, а довгуючих вирівнати свої залеглости, бо в противні мразі будуть суспендовані. — М. Барабаш, предс.; В. Лоняк, фін. секр.

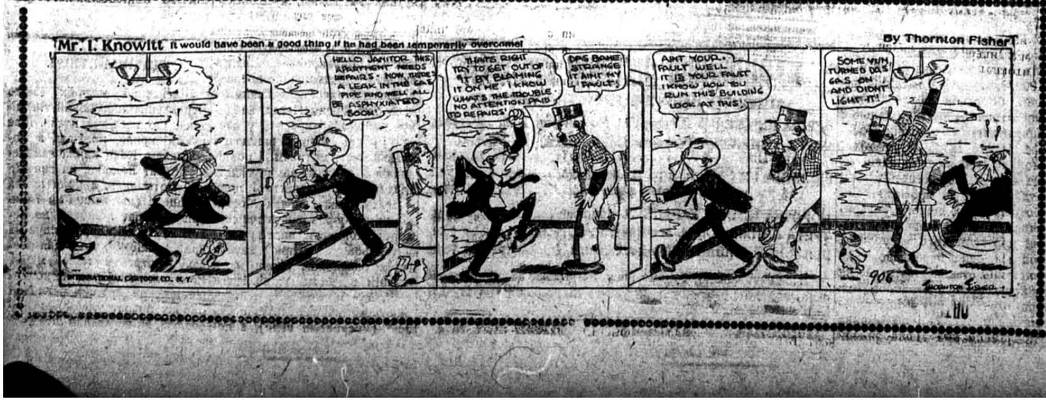
НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Тов. Жеребецька Любов, від. 144, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що місячні і піврічні збори відбудуться в суботу, 7. липня, в год. 8-ій вечер, в гали Укр. Нар. Дому, 217 Іст 6-та ул. Обовязком є кождого члена явитися на сей мітінґ і вирівнати свої залеглости. Є дуже важні справи до полагодження. Не явившийся член або урядник буде караний після ухвали. Взивається тих, котрі ще не зложили жертви на Сиротинець-Захист, щоб були ласкаві принести на сі збори, а тих котрі деклярували на потерпівших від повені, проситься зложити свою жертву. — Д. Чайка, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 8-го липня, в годині 4-ій попол., в домі Укр. Громади на 23-ій Бравн ул. Кождий член обовязаний явитись на збори; котрий не прийде, заплатить 25 ц. кари. — Й. Мудрий, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Князя Данила, від. 356, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудесь в год. 8-ій вечер, в суботу, 7-го липня, в гали Нар. Дому, 3322 North Lawrence St. Проситься всіх членів прибути на сі збори, бо є важні справи до полагодження. Члени довгуючі мають вирівнати своїх вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Мих. Долинний, предс.; Вас. Мущинка, кас.; Теодор Черевка, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. Єдність, від. 163, що мітінґ відбудеться в неділю, 8. липня, в годині 1-ій пополудни, в Українській Гали, 849 N. Franklin St. Проситься всіх членів прийти на мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження; не явившийся післягає карі. На мітінґу будеться принимати нових членів без вступного до У. Н. Союза і до Товариства. Буде справоздання контр. комісії. Проситься всіх членів привести з собою нових кандидатів. — Мих. Паранич, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".